

Haberler

1973 YILININ İLMÎ KONGRELERİ

1973 yılı Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunun 50. yıl dönümüdür. Bu mü-nasebetle çeşitli illerde ilmî toplantılar yapılmış ve Cumhuriyetin 50. yılını anma programları bu ilmî toplantılarla daha da zenginleştiği gibi, genç Türkiye Cum-huriyetinin 50 yılda vardığı ilmî gelişme milletlerarası ilim aleminin gözleri önüne serilmiştir.

Bu ilmî toplantılardan birincisi Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün Konya Turizm Derneği'nin daveti üzerine Konya'da 26 Eylül 1973 ile 30 Eylül 1973 tarihleri arasında tertiplemiş olduğu Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü semineridir.

Bu seminerden sonra Başbakanlık Kültür Müsteşarlığının Millî Folklor Enstitüsü Araştırma Dairesi Başkanlığınca 8 Ekim 1973 ile 14 Ekim 1973 tarihleri arasında, Ankara'da, Türk Tarih Kurumu'nun salonlarında düzenlenen «I. Uluslararası Türk Folklor Semineri» yapılmıştır.

Bu seminerden sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Enstitüsü, 15 Ekim 1973 ile 20 Ekim 1973 tarihleri arasında İstanbul'da Edebiyat Fakültesi salonlarında «I. Milletlerarası Türkoloji Kongresi (= First International Congress of Turcology)»ni tertiplemiştir.

21 Ekim 1973 ile 26 Ekim 1973 tarihleri arasında Ankara'da, Hacettepe Üniversitesi salonlarında Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün tertiplemiş olduğu «Daimî Milletlerarası Altayistler Konferansı (= Permanent International Altaistic Conference)»nın XVI. toplantısı yapılmış ve böylece PIAC ilk defa olarak Türkiye'de toplanmıştır.

15 Aralık 1973 ile 17 Aralık 1973 tarihleri arasında Ankara ve Konya'da Mevlânâ Celaleddin-i Rûmî'nin 700. ölüm yıl dönümü dolayısıyla «Uluslararası Mevlâna Semineri» toplanmıştır.

Eylül ve Aralık 1973 aylarında yapılan ve Türk ilim âlemine gözle görülen bir canlılık getiren bu ilmî toplantılardan ikisini bu yazımızla tanıtmaya çalışacağız.

Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün «Konya Semineri»

(26.IX.1973 - 30.IX.1973)

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunun 50. yıl dönümü dolayısıyla Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün Konya Turizm Derneği'nin daveti üzerine Konya'da tertipledeği seminer, yerli ve yabancı 25 kadar âlimin iştiraki ile, 26-30 Eylül 1973 tarihleri arasında, Konya'da yapılmıştır.

26 Eylül 1973 Pazartesi günü, seminere iştirak etmek için Konya'ya gelen delegeler Turizm Derneği yetkilileri tarafından karşılanarak Konya, Şeker Fabrikası lojmanlarına yerleştirilmiş ve Seminer ilk toplantısına 27 Eylül 1973 Salı günü saat 10.15'de İl Kütüphânesinin Konferans Salonunda Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün başkanı Prof. Dr. Emin Bilgiç'in açış konuşması ile başlamıştır.

Prof. Dr. Emin Bilgiç açış konuşmasında Konya Seminerinin Türkiye Cumhuriyetinin 50. yıl dönümü açısından mânâ ve ehemmiyetini izah ettikten sonra, Enstitünün Konya'dan önceki Erzurum ve Eskişehir'de yapmış olduğu simpoziumları kısaca anlatarak, Selçuklu devrinin Anadolu'ya getirdiği Türklük damgasını izah etmiş ve bu üçüncü seminer'in niçin Konya'da toplandığının da mânâsına işaret etmiştir.

Prof. Dr. Emin Bilgiç'ten sonra Konya Turizm Derneği adına Dernek Başkanı Senatör Fevzi Halıcı söz almış ve bu Seminer'in Konya'da toplanmasının Konya açısından ehemmiyetini belirterek Konya'da bir Selçuklu Üniversitesi'nin kurulmasının lüzûmuna temas etmiş, Selçukluların Anadolu'ya gelişlerinin Küçük Asya medeniyetinden Türk medeniyetine geçiş olduğunu başka bir söyleyişle «Coğrafyadan tarihe geçişi ve tarih oluşu» anlatmıştır.

Açış konuşmalarından sonra seksiyon çalışmalarına geçilmiş ve başkanlığa Prof. Dr. Emin Bilgiç ile Prof. Dr. Mehmet Kaplan seçilmiştir.

İlk olarak Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen (Ankara Üniversitesi), «*Selçuklu Devrinin Özellikleri*» adlı konuşmasında Cumhuriyet devrinde Selçuklu araştırmalarına verilen ehemmiyeti belirterek, belli başlı mühim araştırmacıları ve araştırmaları, kronolojik bir tasnif ile, tanıtmıştır. Köymen Türk araştırmacılar arasında bilhassa M.F. Köprülü ile M.H. Yınanç'ın çalışmaları üzerinde durmuş, eski nesli temsil eden araştırmacıların önce siyasî ve askerî tarihi tespit ettiklerini şimdi neslin ise bu iki tespitten hareket ederek Selçuklu medeniyeti tarihine eğildiklerini söylemiştir. Prof. Köymen'in tebliği hakkında Prof. Ş. Tekindağ ile Yüksek Mimar Orhan C. Tuncer söz almışlardır.

İkinci olarak Prof. Dr. Şehâbetin Tekindağ (İstanbul Üniversitesi), «*I. Alâeddin Keykubâd tarafından uçlara yerleştirilen Türkmen gruplarının tesbiti meselesi*» adlı güzel tebliğinde, konuyu, yer yer mevzuu haricindeki örnekleri de zikrederek, büyük bir yetki ve açıklıkla izah etmiştir.

Üçüncü olarak As. Dr. Kâzım Yaşar Koprıman (Ankara Üniversitesi), söz almıştır. Koprıman «*Müverrih Aynî'nin Karaman Elçiliği*» adlı tebliğinde, Osmanlı-Memlûk rekabeti karşısında Karamanoğulları beyliğinin durumunu ve Karamanoğullarının takip ettiği siyaseti, Aynî tarihinin ışığı altında, başarılı bir şekilde açıklamıştır. Bu tebliğ hakkında Prof. Tekindağ söz almıştır.

Öğleden sonra Mevlânâ Müzesi ziyâret edilmiş, müze müdürü Vâhit Mestçioğlu'nun sıcak misafirperverliği yanında geniş bir bilgi ile verdiği açıklamalar dinlenildikten sonra, Mehmet A. Köymen, Seyfullah ve Emel Esin, Osman F. Sertkaya, Enstitü müdürü Prof. Dr. Emin Bilgiç'in başkanlığında bir heyet hâlinde Konya Valisi İhsan Tekin'i ziyaret etmiştir. Akşam yemeğinden sonra «Aşıklar Bayramı» şenlikleri takip edilmiştir.

Projeksiyonlu tebliğlere ayrılan ikinci oturum 28 Ekim 1973 Perşembe günü saat 10.00'da Prof. Dr. Şehâbetin Tekindağ ile Prof. Dr. I. Mèlikoff'un başkanlığında toplanmıştır.

İlk olarak söz alan Dr. Emel Esin (İstanbul), «*Selçuklu kartalının Türk sanatındaki prototipleri*» adlı tebliğini sunmuştur. Türk sanatı tarihinin yanında Türk dili tarihini de ilgilendiren bu güzel tebliğde Selçuklu kartalı tetkik edilmiş, iki başlı kartalın iki yönü, dört başlı kartalın dört yönü ifâde ettiği belirtildikten sonra başka hususları açıklayan astrolojik hayvan tipleri üzerinde durulmuş ve Bilge Kağan abidesinde rastlanan saksâğan ile hangi mevsimin keza Kültegin abidesinde bulunan sığın figürü ile de hangi mevsimin ifâde edildiği çok açık ve güzel bir şekilde yer yer başka örneklerle mukayese de edilerek, anlatılmıştır. Bu tebliğ hakkında Doç. H. Karamağaralı ile Prof. Tekindağ söz almışlardır.

İkinci olarak söz alan Osman F. Sertkaya (İstanbul Üniversitesi), «*Grek harfleriyle yazılmış Anadolu Karamanlı metinleri üzerine notlar*» adlı tebliğinde Konya ve dolaylarında kesif bir şekilde yaşayan Türk asıllı Ortodoks Kamanlı topluluğuna ait, Grek harfleriyle fakat Türk dilinde yazılmış mezar taşlarını tanıtmış ve mezar taşı metinlerinin filolojik husûsiyetlerini belirtmiştir. Bu tebliğ hakkında Orhan C. Tuncer, Prof. E. Bilgiç ve Prof. Tekindağ söz almışlardır.

Üçüncü olarak söz alan Dr. Yılmaz Önge (Ankara Üniversitesi), «*Selçuklular devrinde Konya çeşme ve sebilleri*» adlı tebliğini sunmuştur. Sebillerin taşıma su ile, çeşmelerin ise kaynaktan gelen su ile beslendiğini belirten Önge, çeşme ile sebil arasındaki mimarî farkı ve gelişmeleri, çeşitli örnekler üzerinde başarı ile belirtmiştir. Bu tebliğ hakkında Prof. Köymen ile Prof. Tekindağ söz almışlardır.

İkinci oturumun son tebliği Nümismat İbrahim Artuk (İstanbul)'un «*Bayburt Kalesi ve Muğisiddin Tuğrul*» adlı tebliğidir. İ. Artuk, tebliğinde, Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsünün tertiplemiş olduğu 1971 Malazgirt simpozyumunun Bayburt gezisinde tespit ettiği Bayburt Kalesi kitabelerini, büyük bir vukufle işlemiştir.

Öğle yemeğinden sonra şehrin tarihî abideleri ile müzeleri gezilmiş, akşam yemeğinden sonra Aşıklar Bayramı şenlikleri takip edilmiştir.

Üçüncü oturum 29 Ekim 1973 Cuma günü saat 10.00'da Prof. Dr. Mehmet A. Köymen ile Dr. Emel Esin'in başkanlığında çalışmalarına başlamıştır.

İlk olarak Nümismat Cevriye Artuk (İstanbul), «*Konya'da basılan Selçuklu altınları*» adlı tebliğini sunmuştur. Bu tebliğ hakkında Prof. Köymen söz alarak, tebliğin getirdiği yenilikleri belirtmiştir.

İkinci olarak Doç. Dr. Barbara Flemming (Hamburg Üniversitesi), «*Beğlikler Devri'nin romantik bir mesnevîsi. Fahrî'nin Husrev ü Şîrîn'i*» adlı tebliğini sunmuştur. B. Flemming, Anadolu'da Türk dilinin tekâmülünü tespit etmede son derece faydalı olan bu Tebliğinde, Fahrî'nin bu eserini Aydınoğullarından Mehmed Beğ'in oğlu İsa Beğ'e 12 Mart 1367 (9 Receb 768) tarihinde sunduğunu ve bu eserin Eski Anadolu Türkçesi ile yazılı en eski eserlerden biri olduğunu belirtmiş, Kutb'dan takriben 25 yıl sonra Şeyhî'den de takriben 60 yıl önce Hezec bahrinin *mefâîlün mefâîlün feûlün* vezni ile yazılan bu eserde Nizamî'nin Husrev ü Şîrîn'den ve Firdevsî'nin Şehnâme'sinden alınan parçaların bulunduğunu, böylece eserin edebî değeri yanında tarihî ve destanî bir hüviyet kazandığını ve hâlen bilinen tek nüshanın istinsahının asıl yazmanın yazılışından takriben 100 yıl kadar sonraya ait olduğunu da söyleyerek tebliğine son vermiştir. Bu tebliğ hakkında Prof. Tekindağ söz almıştır.

Üçüncü olarak Prof. Dr. I. Mèlikoff (Strasbourg Üniversitesi), «*Horasan Erenleri*» adlı tebliğini sunmuştur. Bu tebliğde Baba İshak, Baba İlyas ve Barak Baba... gibi babalar üzerinde durularak, Beylikler Devri'ndeki dînî akımların devre tesiri incelenmiştir. Bu tebliğ hakkında Prof. Kaplan, Prof. Tekindağ, Prof. Kafesoğlu ve Prof. Köymen söz almışlardır.

Bu oturumun son konuşması Doç. Dr. Halûk Karamağaralı (Ankara Üniversitesi), «*Sahip-Ata Camiinin restitüsyonu*» adlı tebliğ olmuştur. H. Karamağaralı tebliğinde, Sahip-Ata Camiinin bugün harabe hâline gelmiş olan ve aslî şeklini kaybetmiş bulunan motiflerini, Selçuklu mimarî tarzının çok başarılı bir şekilde metinle birleştirilmesi ile tamamen gün ışığına çıkarmıştır. Bu tebliğ hakkında Dr. E. Esin, Prof. Tekindağ ve Şerafeddin Uzluk söz almıştır.

Son oturum öğleden sonra saat 15.00-18.00 arası, Prof. Dr. Mehmet A. Köymen ile Doç. Dr. Barbara Flemming başkanlığında toplanmıştır.

İlk olarak söz alan Yüksek Mimar Orhan C. Tuncer (Ankara), «*Sivas'ın Key-kavus Şifâhanesinde yeni buluntular*» adlı geniş tebliğini vermiştir.

İkinci olarak söz alan Erol Yurdakul (Ankara), «*Kayseri Küllük Camii ve Medresesi*» adlı tebliğini vermiştir. Her iki konuşmacının da uzun ve güzel tebliğlerini büyük bir emek ve dikkatle hazırladıklarını zikretmeliyiz.

Oturumun ve Seminer'in son tebliği Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu (İstanbul Üniversitesi)'nin, «*Anadolu Selçuklu Devletinin kuruluşu meselesi*» adlı tebliğidir. Kafesoğlu tebliğinde çeşitli müellifler tarafından (M.A. Köymen 1073, Osman Turan 1075, M. Halil Yınanç 1077, Zeki V. Togan 1080, Jean Laurent 1080-1081... vs.) Selçuklu Devletinin kuruluşu hakkında değişik tarihler verildiğini yine başkent olarak ta İznik ile Konya üzerinde durulduğunu belirttikten sonra kendi görüşünü şöyle açıklamıştır. Kafesoğlu'na göre, Anadolu Selçuklu Devleti Melik Şâh'ın ölümünden sonra oğlu Kılıç Arslan tarafından 1092 yılında kurulmuş ve Başkent İznik olmuştur.

Tebliğlerden sonra Seminer, oturum başkanı Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen'in kapanış konuşması ile sona ermiştir.

Bu seminere çeşitli mazeretleri yüzünden gecikerek gelen ve tebliğini okuyamayan âlimlerin Enstitü Başkanlığına gönderdikleri tebliğler de şunlardır.

Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver (İstanbul Üniversitesi), «*Selçuklular zamanında Konya dârüüşifâları*».

Prof. Dr. Faruk Sümer (Ankara Üniversitesi), «*Selçuklu devrinde iğdişler*».

Prof. Dr. Zeynep Korkmaz (Ankara Üniversitesi), «*Beylikler Devri türkçesine toplu bir bakış*».

Doç. Nejat Diyarbakirli (İstanbul, Devlet G. S. Akademisi), «*Selçuklu sanata an'anevî gelişme*».

Dr. Fahrettin Kırzioğlu (Erzurum Üniversitesi), «*Sürmelü Türkmen emirliği*».

Dr. Refet Yınanç, (Ankara Üniversitesi), «*Karaman-oğlu Ali Beğ vakfiyesi*».

Dr. Mustafa Çetin Varlık (Erzurum Üniversitesi), «*Anadolu Beğliklerinden Germiyan-oğullarının menşei*».

Dr. Zafer Bayburtluoğlu (Ankara), «*Çorum-Alaca-Mahmudiye Köyü yakınındaki Selçuklu kenti ve buluntuları*».

Seminerin kapanışından sonra Konya'lı Şerafeddin Uzluğ'un seminere katılanlar için evinde verdiği çaya gidilmiştir.

Çaydan sonra Konya Valisi İhsan Tekin Seminer üyeleri ile Aşıklar bayramının Jüri üyeleri için bir yemek vermiştir.

30 Eylül 1973 Cumaertesi günü gezi tertiplenerek Aksaray ve civarındaki tarihî abideler tetkik edilmiş ve böylece Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün tertiplemediği «*Konya Semineri*» sona ermiştir.

Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün üçüncü semineri ile gezisi çok başarılı geçmiş, heyet üyeleri ve Selçuklu araştırmaları için çok faydalı olmuştur.

DAİMİ MİLLETLERARASI ALTAYİSTLER KONFERANSI
(PERMANENT INTERNATIONAL ALTAISTIC CONFERENCE)

XVI. Toplantı-XVIth Meeting
21.X.1973-30.X.1973, Ankara

Yıllık toplantıları her sene dünyanın bir ülkesinde yapılan Altayistlerin «*Altay milletlerinde savaş ve barış*» konulu XV. toplantısı 7-11.VIII.1972 tarihleri arasında Avusturya'nın başkenti Viyana'nın banliyösü olan Strabersdorf'da yapılmıştı.

Bu yılki XVI. toplantı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü (TKAE)'nin daveti üzerine, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 50. yıl dönümü dolayısıyla Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı'nın himayelerinde, 21-26 Ekim 1973 tarihleri arasında, Ankara'da, Hacettepe Üniversitesi salonlarında yapıldı.

Altayistik konferansının ilk defa Türkiyede toplanmasının Cumhuriyetin 50. yılında olması münasebetiyle bu yılki konu «*Altay milletlerinde devlet fikri ve bunun türlü kültür sahalarındaki ifâdeleri*» olarak tesbit edilmişti.

Konferansa iştirak eden yerli ve yabancı bilim adamları, TKAE'nün mensupları tarafından karşılanmış ve 21 Ekim 1973 Pazar günü 20.30 - 23.00 arası Hacettepe Üniversitesi lokantasında verilen yemekle XVI. konferans gayri resmî bir şekilde açılmıştır.

Konferansın resmî açılış töreni 22 Ekim 1973 Pazartesi günü başlamıştır.

Saat 9.00'da TKAE'nün başkanı Prof. Dr. Ahmet Temir'in başkanlığındaki bir heyet Anıt Kabir'e giderek çelenk koymuş ve Atatürk'ün manevî huzurunda saygı duruşunda bulunmuştur.

Saat 10.00'da Hacettepe Üniversitesinin M salonunda açılış merasimi başlamış, İstiklâl Marşı'ndan sonra toplanan XVI. toplantının başkanı olan Prof. Dr. Ahmet Temir PIAC Konferansını açmış ve Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ile Başbakan Naim Talû'nun kongreye mesajlarını okumuştur. Devlet Bakanı İsmail Hakkı Tekinel'in PIAC'ın Türkiye açısından ehemmiyetini belirten açış konuşmasından sonra Kültür Müsteşarı Mehmet Önder Milletlerarası kültür faaliyetlerinin önemine işaret eden bir konuşma yapmıştır. PIAC'ın genel Sekreteri Prof. Dr. Denis Sinor da İngilizce ve Türkçe olarak yaptığı konuşmasında, PIAC'ın ilk de-

fa Altay dillerinden birisinin konuşulduğu bir ülkede yapıldığına işaret ederek bu toplantının Türkiye Cumhuriyetinin 50. yıl dönümüne rastlamasının da mutlu bir tesadüf olduğunu belirtmiş ve 50. yıl dönümü dolayısıyla tebriklerini sunmuştur.

Konferansın başkanı A. Temir Altayistik'in önemi ve gelişmesi üzerinde durmuş ve Cumhuriyetin 50. yıl dönümü dolayısıyla Türk kültürü üzerindeki hizmetlerine karşılık Prof. Dr. Gyula Németh, Prof. Dr. Nicholas Poppe, Prof. Dr. Martti Räsänen ve Prof. Dr. Annemarie von Gabain'in hayatı ve eserleri üzerinde bilgi vererek kendilerini kürsüye davet etmiştir.

Devlet Bakanı İsmail Hakkı Tekinel Prof. Dr. Nicholas Poppe ile Prof. Dr. Annemarie von Gabain'e takdîrnâmelerini vermiş, râhatsızlıkları dolayısıyla bu toplantıya iştirak edemiyen Prof. Dr. Gyula Németh ile Prof. Dr. Martti Räsänen'in takdîrnâmeleri de törende hazır bulunan Macar ve Fin Kültür Ateşelerine takdim edilmiştir.

Kendilerine takdîrnâme verilmesine çok mütehassis kalan Prof. Dr. Nicholas Poppe ile Prof. Dr. Annemarie von Gabain birer konuşma yaparak teşekkürlerini belirtmişler ve Cumhuriyetin 50. yıl dönümü dolayısıyla Atatürk Türkiye'ye başarı dileklerinde bulunmuşlardır.

Bu yılki toplantının açılış günü, Altayistik ilminin kurucusu sayılan, 22 Ekim 1873 tarihinde doğan Fin âlimlerinden Gústav John Ramstedt'in doğumunun 100. yıl dönümüne rastladığından bu konuda kısaca bilgi veren Prof. Dr. Ahmet Temir'den sonra Finlandiyalı Prof. Aulis Joki söz alarak Ramstedt'in hayatı ve eserleri üzerine Almanca olarak teferruatlı ve uzunca bir konuşma yaparak Ramstedt'in Altay dilleriyle ilgili araştırmalarının tahlilini sunmuş ve böylece açılış töreni sona ermiştir.

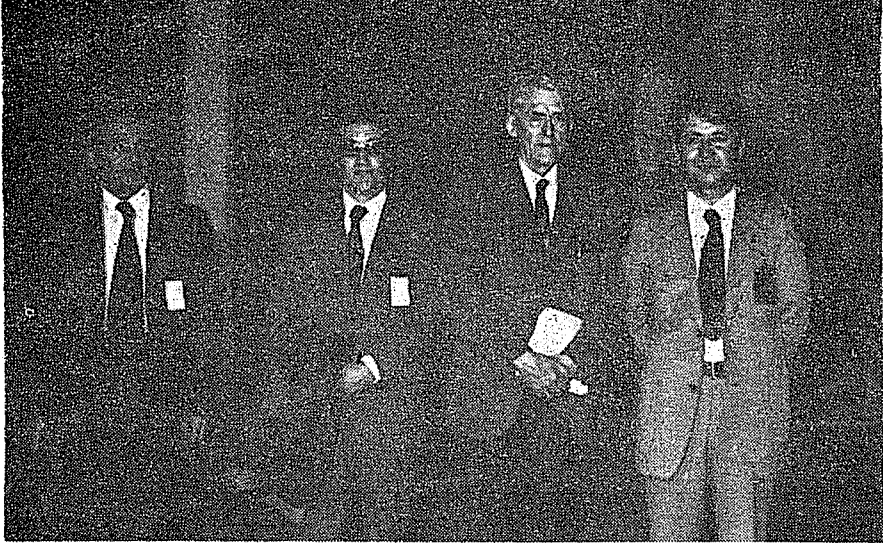
Saat 14.30'da yuvarlak salonda ilmî çalışmalarda bulunmak üzere toplanılmıştır. Öğleden sonraki bu ilk oturumun başkanlığını Prof. Dr. Karl Jahn (Avusturya), sekreterliğini ise Dr. Tuncer Baykara (Hacettepe Üniversitesi), yapmakta idiler.

İlk olarak Prof. Annemarie von Gabain (Hamburg), söz alarak «*Die staatliche Verfassung im uigurischen Königreich von Koço*» adlı tebliğini sunmuştur. Prof. Gabain'in «*Koço Uygur hakanlığının anayasası*» adlı bu enteresan tebliği hakkında Dr. Emel Esin ile Prof. Klaus Sagaster söz almışlardır.

Oturumun ikinci konuşması, Laszlo Lörincz (Macaristan)'in «*The Nomadic State in the Mongolian and Altai-Türk Heroic Epic*», «*Moğolların ve Altay-Türklerinin kahramanlık destanlarında göçebeler*» adlı tebliği olmuştur.

Üçüncü konuşmacı Kâzım Mirşan, «*Milâttan önce 16. yüzyıldan Milâttan sonra 6. yüzyıla kadar Türk Devlet şekilleri*» adlı tebliğini Almanca sunmuştur. İlmî delillere değil de bir takım indî fikirlere dayanan bu tebliğ râğbet görmemiştir.

Oturumun son tebliği Prof. Dr. Bahaeddin Ögel'in (Ankara Üniversitesi),

22. X. 1973 Pazartesi günü Hacettepe Üniversitesi'nin salonundaki PIAC'ın XVI. toplantısının açılışında Osman N. Tuna, Osman F. Sertkaya, Nicholas Poppe ve Tuncer Gülensoy

23. X. 1973 salı öğleden sonraki üçüncü oturumda başkan Kemal Karpat ve sekreter Osman F. Sertkaya

«*Türk devlet düşüncesinde günlük hayat ve dinin tesirleri*» adlı enteresan tebliği olmuştur. Türkçe ve Almanca sunulan bu tebliğden sonra oturuma son verilmiştir.

İkinci oturum 23 Ekim 1973 Salı sabahı saat 9.30 - 12.30 arasında yapılmıştır. Bu oturumun başkanlığını Prof. Hans Wilhelm Haussig (Bochum) sekreterliğini Osman F. Sertkaya (İstanbul Üniversitesi) yapıyorlardı.

İlk olarak söz alan Prof. Dr. Aulis Joki (Helsinki), «*Altische staatliche und soziale Termini in den uralischen Sprachen*» adlı tebliğini Almanca olarak sunmuştur. A. Joki'nin «*Ural dillerindeki devlet ve toplum hakkındaki tabirlerde Altay dillerinden gelme unsurlar*» adlı bu tebliği hakkında Kâzım Mirşan ile Prof. Dr. Nicholas Poppe söz almışlardır.

İkinci olarak söz alan Prof. Chieh-hsien Ch'eh (Taiwan Üniversitesi), «*The Manchu Name System : How it's tradition and development expresses the concept of the State*» adlı İngilizce tebliğini sunmuştur. «*Mançu ad sisteminin devlet mefhumu ve geleneğine tesirleri*» adlı bu tebliğ hakkında Prof. Dr. Denis Sinor ve Prof. Nicholas Poppe söz almışlardır.

Oturumun üçüncü konuşmasını Millî Kütüphâne Müdürü Dr. Müjgân Cunbur (Ankara), yapmıştır. «*Türk Divan Şiirinde Devlet Fikri*» adlı tebliğ fevkalâde zengin örneklerle sunulmuştur. Bu tebliğ hakkında Osman F. Sertkaya ve Prof. Hamit Z. Koşay söz almışlardır.

Dördüncü olarak Dr. Tuncer Gülensoy (Ankara), «*Eski Moğol İçtimâi ha-yaunda kadın ve onun Devlet idaresindeki rolü*» adlı tebliğini sunmuştur. Dr. Tuncer Gülensoy'un bu başarılı ve iyi hazırlanmış tebliği hakkında Prof. Dr. Nicholas Poppe söz almıştır.

Oturumun son tebliği Dr. Ahmet Bican Ercilasun (Hacettepe Üniversitesi)'un «*Nevayi'nin Mahbubü'l-kulûb'unda Devlet teşkilâtı anlayışı*» adlı tebliği olmuştur. Çağatay imparatorluğunun devlet anlayışını, Karahanlıların devlet anlayışını aktiren Kutadgu Biligle ve Osmanlı devlet anlayışı ve teşkilâtıyla mukayese eden Ercilasun'un bu başarılı tebliği hakkında Osman N. Tuna, W., Jajaczkowski, Ercüment Kuran, Emel Esin, Şerif Baştav, Baymirzâ Hayit ve Enver Mahmut söz almışlardır.

Üçüncü oturum aynı gün öğleden sonra saat 14.30 - 17.30 arası yapılmıştır. Bu oturumun Başkanlığını Prof. Dr. Kemal Karpat (Visconsin Üniversitesi) sekreterliğini de Osman F. Sertkaya (İstanbul Üniversitesi) yapmakta idiler.

İlk olarak Prof. Hans Wilhelm Haussig (Bochum) «*Die historischen Nachrichten über die Herkunft der Türken aus K'ang-kü*» adlı Almanca tebliğini sunmuştur. «*Türklerin K'ang-kü'den neşet ettiği hakkında tarihî kayıtlar*» adlı bu tebliğ hakkında Prof. A. von Gabain, Prof. Dr. N. Poppe, Prof. Walter Hans Heissig, Prof. Şerif Baştav ve Balint Csanat söz almışlardır.

İkinci olarak Prof. Dr. Karl Jahn (Avusturya) «*Timur und Ibn Haldun*» adlı Almanca tebliğini sunmuştur. «*Timur ve İbn-i Haldun*» adlı bu güzel tebliğden sonra program gereğince Dr. Lajos Beşe'nin «*Notes on the Genealogy of Chingis Khan*» adlı tebliği yer alıyordu. Dr. Beşe «*Cengiz Han'ın şeceresi üzerine notlar*» adlı bu tebliğini konferans tebliğleri arasında basılmak üzere başkanlık divanına teslim ettiğinden üçüncü olarak Klaus Sagaster söz almıştır.

Prof. Klaus Sagastaer (Bonn Üniversitesi), «*Die Eroberung Tibets durch die Mongolen im 17. Jahrhundert (Bilder eines tibetischen Künstlers)*» adlı Almanca tebliğini sunmuştur. «*Tibet resimlerine göre M. XVII. asırda Moğolların Tibeti istilâsı*» adlı bu tebliğ hakkında Prof. Sinor, Prof. W. Hiessig, Prof. N. Poppe, Dr. E. Esin söz almışlardır.

Oturumun son konuşması Fahrettin Kırzioğlu (Erzurum Üniversitesi)'nin «*Dede-Korkut Oğuznâmeleri gelenekleri*» adlı tebliği olmuştur. Kırzioğlu'nun Macar boylarından birisini Kürt-Gyarmat (Kürt ve yorulmaz) olarak izahı ve Macar âlimlerinin Kürtlerin Türklerle akraba olduğu görüşü Prof. Şerif Baştav tarafından şiddetle tenkit edilmiştir. Yine Kırzioğlu'nun Yenisey nehri civarında bulunan Elegeş yazıtındaki bir cümleyi «kürt el-kan alp urungu...» şeklinde izahı Doç. Dr. T. Tekin ve Prof. Dr. Z. Korkmaz tarafından tenkit edilmiştir. Aynı cümle üzerinde söz alan Osman F. Sertkaya, Kırzioğlu'nun Z. Korkmaz ve T. Tekin'e verdiği cevapları da göz önüne alarak cümlenin yeniden açıklamasını yapmıştır. Sertkaya, Kırzioğlu'nun zikrettiği okunuşun Radloff tarafından yapıldığını ve Radloff'un ilk üç kelimeyi yanlış okuduğu için yanlış manalandırıldığını belirtmiş, Radloff'tan sonra Türkolojinin çok geliştiğini söyleyerek cümlenin şu şekilde okunup mânâlandırılmasını teklif etmiştir. «*Körtle kan Alp Uruñgu* (veya *al uruñgu*) *altunluğ keşiğ belimke bantım*» (Körtle Han Alp Uruñgu sarı (altunlu) okluğu belime bağladım) veya (Körtle ['güzel'] Han al bayrağı [elime alarak] sarı (altunlu) okluğu belime bağladım). Kırzioğlu'nun münakaşalı geçen bu tebliğinden sonra oturuma son verilmiştir.

PIAC toplantılarının bir hususiyeti hattâ teşekkülün kuruluş gâyesi, aynı sahada çalışan meslektaşların bir yıl içindeki çalışmalarını anlatmaları ve birbirleri ile fikir teatisinde bulunmalarındır. «Confession = Günah çıkarma» adı verilen bu bölüm Prof. Dr. Denis Sinor'un başkanlığı altında F. Kırzioğlu'nun konuşmasını müteakip yapılmış ve meslektaşlar birbirlerinin çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmuşlardır.

23 Ekim 1973 Salı gecesi saat 21.00'de Hacettepe Üniversitesi Folklor Kulunun düzenlediği «Türk Halk Oyunları Gecesi»nde, davetliler, Türk folklorunun birbirinden güzel oyunlarını seyretmişlerdir.

Dördüncü oturum 24 Ekim 1973 Çarşamba günü saat 9.30 - 12.30 arasında Prof. Dr. Oktay Aslanapa'nın başkanlığı ve İsenbike Toğan'ın sekreterliğinde toplanmıştır.

Bu oturumun ilk tebliği Prof. Dr. Kemal Karpat (Visconsin Üniversitesi)'nin «Devlet anlayışının yeni anlamı, Genç Türkler hakkında yeni bir kaynak» adlı konuşması olmuştur. K. Karpat'tan sonra program gereğince Prof. J. Matuz'un, «Zur frage der Lebensmittelversorgung der osmanischen Armee im Felde im 16. Jahrhundert», «16. asırda Osmanlı Ordusunun seferde iyesinin temini meselesi hakkında» adlı tebliğini vermesi gerekiyordu. Prof. Matuz tebliğini Kongre zabıtları arasında basılmak üzere başkanlık divanına teslim ettiğinden ikinci olarak Balint Csanád söz almıştır.

Balint Csanád'ın «Les selles hongroises du Xe siecle et leurs relations orientales», «Milattan sonra X. asra ait Macar eyerlerinin Doğu (İç Asya) türkleriyle münasebetleri» adlı tebliğinden sonra Dr. Tuncer Baykara söz almıştır.

Dr. Tuncer Baykara (Hacettepe Üniversitesi), «Reşideddin Oğuznâmesine göre Oğuz ordu teşkilâtını anlatmıştır. Dr. Tuncer Baykara'nın enteresan ve başarılı geçen bu tebliği hakkında Prof. Dr. Osman Turan söz almıştır.

Dr. Tuncer Baykara'dan sonra Dr. Mağdelna Tatar (Macaristan), «Ethnographische Nachrichten über die Choton-Stämme in West-Mongolian» adlı tebliğini sunmuştur. Dr. M. Tatar'ın «Batı Moğolistan'da Hoton Boyları hakkında etnografik haberler» adlı tebliğinden sonra, Prof. J. Boyle oturumun son tebliğini vermiştir.

Prof. J. Boyle (İngiltere)'un, «The relations of the Ilkhans with the Christian West», «İlhanların Hristiyan batı ile münasebetleri» adlı tebliği ile bu oturum sona ermiştir.

Öğleden sonraki oturum 14.30-17.00 arasında Prof. Dr. Nicholas Poppe (Amerika)'nın başkanlığında ve Dr. Istvan Vaşary (Macaristan)'ın sekreterliğinde toplanmıştır.

İlk olarak Prof. Dr. Hasan Eren (Ankara Üniversitesi) söz almıştır. Prof. Dr. Hasan Eren, «Türk dilinin Etimolojique sözlüğünden örnekler» adlı tebliğinde, yıllardan beri üzerinde çalıştığı etimolojik sözlükten örnekler vermiştir. Bu tebliğ hakkında T. Tekin, Z. Korkmaz, ve H.Z. Koşay söz almışlardır.

İkinci olarak İben Raphael Meyer (Kopenhagen), «Zu den Wochennamen der Wolga-bulgarischen Inschriften» adlı tebliğini sunmuştur. «Volga-Bulgar yazıtında haftanın günlerine verilen adlar» adlı bu tebliğ hakkında E. Houdhaugen söz almıştır.

Üçüncü olarak Doç. Dr. Talât Tekin (Hacettepe Üniversitesi), «Consonant loss in Pre-Turkic» adlı İngilizce tebliğini sunmuştur. Altayistik açısından son derece mühim olan «en eski Türkçedeki bazı ünsüz(konsonant)lerin düşmesi» adlı bu tebliğ hakkında A. von Gabain, Z. Korkmaz, S. Hattori, D. Sinor, S. Tezcan söz almışlardır.

Dördüncü olarak Osman F. Sertkaya (İstanbul Üniversitesi), «*Tonyukuk abidesindeki kız-koğuz sıfat tamlaması üzerine*» adlı tebliğini sunmuştur. Sertkaya'nın, (*sarığ altun, örüñg kümiş, kız koğuz, egri tebi*) cümlesindeki *kız koğuz* sıfat tamlamasını «kız-kadın» şeklindeki izahın yanlış olduğunu belirttiği ve bu sıfat tamlamasını «kıymetli (değerli) sığır» olarak tercüme ettiği tebliği hakkında T. Tekin, B. Ögel ve Semih Tezcan söz almışlardır.

Oturumun son tebliği Dr. İstvan Vásary'nin (Macaristan), «*Notes on the Old Turkic title Şad*» adlı tebliği olmuştur. Vásary'nin «*Eski Türkçe Şad ünvanı üzerine notlar*» adlı tebliğinden sonra oturuma son verilmiştir.

Beşinci oturum 25 Ekim 1973 Perşembe günü saat 9.30-12.30 arasında Prof. Shirô Hattori'nin başkanlığı ve Dr. István Mandoky'nin sekreterliğinde çalışmalarına başlamıştır.

İlk olarak söz alan Dr. Emel Esin (İstanbul), «*İlk Türk moncuk, tös ve bayrakları*» adlı tebliğinde, *tös* (=göçebelerin keçeden yaptıkları totemik at) ile *moncuk* (=bayrak direği üzerindeki madenî alem) terimlerini izah ederek, Bilge Kağan abidesinin üzerindeki dağ keçisi (=sığın)'nin Kök-türk *Açına* soyunun damgası olduğunu belirtmiş, yine sığın (=geyik)'in Tölis'lerde *moncuk* olarak kullanıldığını örnekler yanında kurt, ejder... vs. alemlî bayrak ve sancakları da zikrederek, kültür tarihi tetkikleri için çok mühim görüşleri ihtiva eden tebliğine son vermiştir.

İkinci olarak söz alan Prof. Dr. Osman Turan (İstanbul), «*Türklerde devlet fikrinin tekâmülü*» adlı tebliğinde, konusunu geniş bir perspektifle açıklamıştır.

Üçüncü olarak Prof. Dr. Abdülkadir Karahan (İstanbul Üniversitesi), «*Horasan kültürünün Türk edebiyatında izleri*» adlı tebliğini vermiştir. Bu tebliğ hakkında Prof. Dr. Şerif Baştav söz almıştır.

Dördüncü olarak Bedia Remzi Özorun (Ankara), «*Altay kültür müesseselerinde Kurultay ve Kıbrıs Türkü*» adlı enteresan tebliğini sunmuştur.

Oturumun son tebliği Doç. Nejat Diyarbakirli (İstanbul, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi)'nin «*Eksik kurganı üzerine*» adlı tebliği olmuştur. Diyarbakirli, Kazakistan'ın merkezi Alma-ata'ya takriben 50 kilometre kadar uzaklıkta «*Issıg-köl*» civarında, içerisinde altın elbiseli bir gencin yattığı kurganı tanıtmış, kurganda bulunan bir gümüş tabak (veya kâse) üzerinde Kök-Türk harflerinin ilk şekilleri olduğu tahmin edilen runik bir metin olduğunu ve bu metin ile Kök-Türk harflerinin ve Türk tarihinin en az M.S. V. asırdan 1000 yıl geriye kadar uzanacağını belirtmiştir.

Diyarbakirli'nin vermiş olduğu tebliğ PIAC'ın XVI. toplantısının en dikkati çeken tebliği olmuştur. Dakikalarca alkışlanan bu tebliğ hakkında, T. Tekin, A. Cebeci, Osman F. Sertkaya, A. von Gabain, W. Haussig ve Emel Esin söz alarak

hatibi kutlamış, bu güzel ve başarılı tebliğ ile de PIAC'ın XVI. toplantısının konferansları sona ermiştir.

Öğle yemeğinden sonra PIAC Genel Sekreteri D. Sinor ve XVI. toplantının başkanı A. Temir'in başkanlığında toplanılmış, 1974'de yapılacak XVII. PIAC'ın konusu ve yeri tartışılmış, PIAC'la ilgili dilekler belirtilmiş ve kapanış konuşmaları ile PIAC toplantısı sona ermiştir.

Aynı günün akşamı Devlet Bakanı İ.N. Tekinel tarafından PIAC dolayısıyla davetlilere Atatürk Orman Çiftliği Marmara Oteli salonlarında veda yemeği verilmiştir.

Türkiye Cumhuriyetinin 50. yıl dönümü dolayısıyla Ankara'da toplanan PIAC'ın XVI. kongresi hakkında Hacettepe Üniversitesi Dekanı Prof. Dr. Ercüment Kuran şöyle diyordu. «Bu toplantı en çok gençler için iyi oldu. Biz, İstvan Vasary, Magdelna Tatar, İstvan Mandoky gibi genç Macar âlimlerinin yanında Tuncer Baykara, Ahmet Bican Ercilasun, Tuncer Gülensoy, İsenbike Togan, Osman F. Sertkaya gibi kendi gençlerimizi, talebelerimizi, başarılı olarak görmenin zevkini tattık».

Osman F. Sertkaya